

жим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/638-15>.

4. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 року № 2341-III // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

5. Глушков В.О., Долженков О.Ф. Організаційно-правові основи боротьби з тероризмом / В.О. Глушков, О.Ф. Долженков // Актуальні проблеми держави та права: Зб. наук. Праць. – Одеса, 2000. – 278 с.

Кириченко Олег Вікторович
кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри оперативно-розшукової
діяльності та спеціальної техніки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОСНОВНІ НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ ТЕРОРИСТИЧНОЇ СПРЯМОВАНOSTІ

Під час реформування системи правоохоронних органів України перед ними постають нові завдання щодо визначення стратегічних напрямів їх діяльності, пошуку нових підходів до протидії тероризму, які б відповідали реаліям сьогодення та враховували тенденції розвитку суспільства й держави. Особливо актуалізується потреба у дослідженні наукових ідей і підходів щодо створення якісно нового механізму протидії злочинам терористичної спрямованості, удосконалення відповідного чинного законодавства та правозастосовної практики.

Протидія тероризму не може бути ефективною без якісного нормативно-правового забезпечення. На наш погляд, система нормативно-правового забезпечення протидії злочинам терористичної спрямованості повинна бути побудована таким чином:

1) перша група нормативно-правових актів – законодавчі та інші нормативно-правові акти, які будуть визначати доктрину антитерористичної безпеки, стратегію протидії тероризму та слугувати базою для протидії злочинам терористичної спрямованості;

2) друга група нормативно-правових актів – сукупність антитерористичних і суміжних актів, що спрямовані на захист інтересів держави, суспільства в цілому та окремих осіб, груп, об'єднань, визначають аналіз загроз терористичної діяльності;

3) третю групу нормативно-правових актів складатимуть нормативно-правові акти СБУ, Національної поліції та інших правоохоронних органів, в

яких відображаються тактичні аспекти протидії терористичним актам та іншим злочинам терористичної спрямованості.

На наш погляд, до основних напрямів удосконалення нормативно-правового забезпечення протидії злочинам терористичної спрямованості слід віднести таке:

1. Ч. 1 ст. 258 КК України передбачає кримінальну відповідальність за вчинення терористичного акту, тобто застосування зброї, вчинення вибуху, підпалу чи інших дій, які створювали небезпеку для життя чи здоров'я людини або заподіяння значної майнової шкоди чи настання інших тяжких наслідків, якщо такі дії були вчинені з метою порушення громадської безпеки, залякування населення, провокації воєнного конфлікту, міжнародного ускладнення, або з метою впливу на прийняття рішень чи вчинення або невчинення дій органами державної влади чи органами місцевого самоврядування, службовими особами цих органів, об'єднаннями громадян, юридичними особами, або привернення уваги громадськості до певних політичних, релігійних чи інших поглядів винного (терориста), а також погроза вчинення зазначених дій з тією самою метою.

Згідно з положенням ч. 1 ст. 258 КК України, погроза вчинення терористичних дій прирівняна до вчинення цих суспільно небезпечних дій. Але, на наш погляд, це рішення законодавця є невиправданим, оскільки, по-перше, ця погроза не пов'язана з приготуванням до вчинення або вчиненням терористичного акту; по-друге, за ступенем суспільної небезпеки погроза вчинення терористичного акту є меншою, ніж реальне вчинення вибуху, підпалу чи інших терористичних дій. У зв'язку з цим ми вважаємо, що відповідальність за погрозу вчинення терористичного акту слід передбачити в окремій кримінально-правовій нормі, а саме в ч. 4 ст. 258 КК України.

2. Враховуючи, що в процесі терористичних дій ситуація розвивається динамічно і цінна інформація, отримана із затримкою, загублює своє значення та актуальність, внаслідок чого втрачається можливість своєчасного прийняття необхідних рішень, носії цієї інформації повинні бути на постійному зв'язку з правоохоронними органами. У зв'язку з цим, на наш погляд, слід звернути увагу на створення інституту винагороди особі, яка надасть інформацію про терористичні акти чи діяльність терористичних груп (терористичних організацій) або інформацію, яка сприятиме розкриттю злочину в подальшому, а також забезпечення такій особі конфіденційності та безпеки. Наприклад, такий інститут винагород існує у США.

3. З метою захисту громадян, держави та суспільства від терористичних загроз у районі проведення довготривалої антитерористичної операції з урахуванням особливостей, встановлених Законом України «Про боротьбу з тероризмом», як виняток може здійснюватися превентивне затримання осіб, причетних до терористичної діяльності, на строк понад 72 години, але не більше ніж на 30 діб. Підставою для такого затримання є наявність обґрунтованої підозри у вчиненні особою терористичної діяльності. Превен-

тивне затримання особи не може тривати після розгляду слідчим суддею, судом клопотання про обрання належного запобіжного заходу стосовно цієї особи [1; 2]. Наприклад, після терористичних актів 11 вересня 2001 року в США було прийнято Закон «Про надання додаткових повноважень спеціальним службам у сфері боротьби з тероризмом» від 26.10.2001 р., який значно розширив нормативно-правові межі здійснення оперативно-розшукової діяльності. У зв'язку з цим було спрощено процедуру отримання санкції на проведення оперативно-технічних заходів, зокрема на контроль телефонних розмов і зняття інформації з технічних каналів зв'язку. Також правоохоронним органам і спецслужбам були надані додаткові повноваження зі здійснення загального моніторингу радіоефіру й мереж передачі даних, включаючи Інтернет, з метою виявлення ознак терористичних актів, що готуються, широкомасштабного отримання довідок щодо осіб, підозрюваних у причетності до терористичної діяльності, з використанням баз даних будь-якого рівня, а також поліції було надано право затримувати нелегальних мігрантів, підозрюваних у здійсненні терористичної діяльності, строком до семи днів без пред'явлення обвинувачення [3, с. 396–397]. У той же час у Великобританії, згідно з положеннями Закону «Про протидію тероризму» (2006 р.), затримання здійснюється від 14 до 28 діб, дозволено також проведення огляду (обшуку) будь-якої власності, що належить чи перебуває під контролем підозрюваних; обмеження в несудовому порядку переміщення та контактів осіб, що підозрюються у вчиненні злочинів терористичного характеру, шляхом їх утримання під домашнім арештом без права залишати житло протягом 16 годин [4, с. 117–118]. 2 липня 2016 р. в Польщі був прийнятий Закон «Про антитерористичну діяльність», відповідно до якого Анти-терористичному центру Агенції внутрішньої безпеки Польщі було надано право застосовувати тимчасовий арешт до 14 днів, якщо особа підозрюється у вчиненні терористичної діяльності.

Наведені приклади дають можливість стверджувати, що зазначені заходи були запроваджені з метою запобігання поширенню проявів тероризму в цих країнах, а також відвернення майбутніх терористичних загроз і посилення протидії терористичній діяльності.

Враховуючи те, що в країні існує високий рівень терористичної загрози, є факти щодо вчинення одиничних терористичних актів на території країни, наприклад, в Одеській області, де загинуло декілька десятків людей, з метою захисту громадян, держави та суспільства від терористичних загроз пропонуємо внести зміни до Закону України «Про боротьбу з тероризмом», якими надати право правоохоронним органам здійснювати превентивне затримання осіб, причетних до терористичної діяльності, на строк понад 72 години, але не більше ніж на 30 діб, не тільки в районі проведення довготривалої антитерористичної операції, а й на усій території країни.

1. Про внесення змін до Закону України «Про боротьбу з тероризмом» щодо превентивного затримання у районі проведення антитерористичної операції осіб, причетних до

терористичної діяльності, на строк понад 72 години : Закон України від 12.08.2014 № 1630-VII // ВВР України. – 2014. – № 39. – Ст. 2007.

2. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо особливого режиму досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції : Закон України від 12.08.2014 № 1631-VII // ВВР України. – 2014. – № 39. – Ст. 2008.

3. Горбунов Ю. С. Терроризм и правовое регулирование противодействия ему : монограф. / Ю. С. Горбунов. – М. : Молодая Гвардия, 2008.

4. Савочкін Д. С. Органи внутрішніх справ як суб'єкти боротьби з тероризмом : монограф. / Д. С. Савочкін. – Одеса : Одеський держ. ун-т внутр. справ, 2011.

Колосков Валерій Васильович
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри спеціальних дисциплін
Національної академії Державної
прикордонної служби України
ім. Богдана Хмельницького
(м. Хмельницький)

ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ З ПИТАНЬ БОРОТЬБИ З ТЕРОРИЗМОМ ТА ЕКСТРЕМІЗМОМ

Останніми роками світове співтовариство зіткнулось з різким поширенням терористичних актів, пов'язаних з великою кількістю безвинних людських жертв та знищенням значних матеріальних цінностей. Тероризм набув надзвичайно загрозливого характеру не тільки для окремих людей, народів держав, а й для всього людства.

До 2013 року в Україні не було виражених терористичних проявів, хоча представники багатьох терористичних організацій були на території нашої держави. Їхньою метою було, в основному, підбір односторонців, отримання під прикриттям різних фірм та організацій коштів для діяльності терористичних структур тощо. Те, що називали в Україні терором, мало, у багатьох випадках, кримінальний характер, адже, розглядаючи кожен злочин, правоохоронці повинні звертати увагу на мету його вчинення. Відкрито тероризм і терористична діяльність у нашій країні проявили себе в останні роки.

Термін "тероризм" походить від французького "terreur" та латинського "terror" – жах, страх. Побутує думка, що вперше терор як метод політичної дії з'явився під час Великої французької революції та використовувався радикально налаштованими революціонерами з метою здійснення репресій проти політичних супротивників. Але це соціальне явище, як метод боротьби за владу, існує вже кілька тисяч років.

Сам термін "terreur" вперше згадується в описах Французької революції кінця XVIII ст. Тоді це означало "systeme regimedelaterreur" – систему проти-